

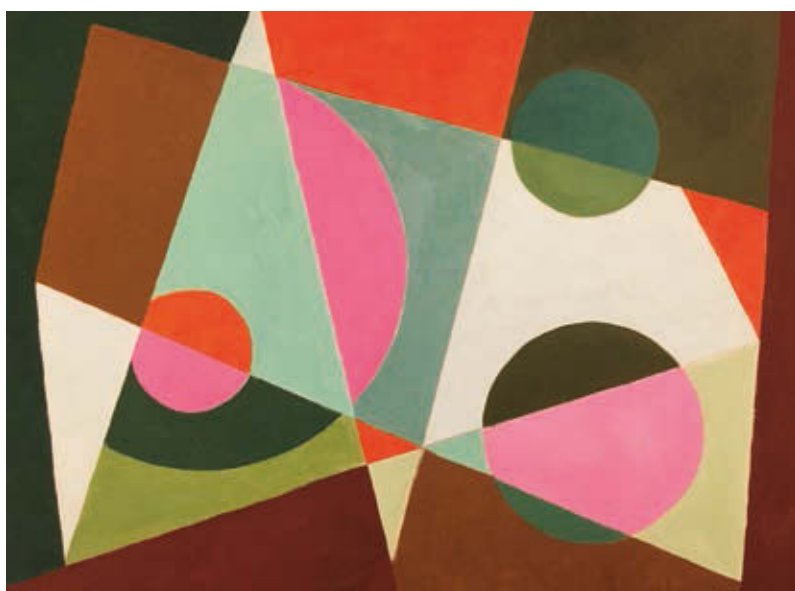
„Poldi volt a zseni közöttünk”

A római ösztöndíjasok újrafelfedezése –
Böhm Lipót (Poldi)

P. SZABÓ ERNŐ

A címadó idézetben szereplő elismerő szavaknak annál is nagyobb a súlyuk, mert nem kisebb művésztől származnak, mint Reigl Judittól, a kortárs egyetemes művészet egyik jelentős alakjától. Ami pedig a „közöttünket” illeti, ebbe beletartozik Reigl Judit és Poldin kívül Hantai Simon, Zugor Sándor, Bíró Antal, Bíró Zsuzsa, Hargittai Pál, Dávid Teréz Tissa, Sjöholm Ádám, Fiedler Ferenc – többségük olyan fiatal művész, akik 1941-ben iratkoztak be a Magyar Képzőművészeti Főiskolára Szőnyi István növendékeként, s akik a második világháború utáni években, 1946–1948 között ösztöndíjasként hosszabb időt töltöttek Rómában a Magyar Akadémián, Kardos Tibornak, az intézmény igazgatójának köszönhetően. Ők voltak a „római ösztöndíjasok”, bár ha csoportként keressük őket művészettörténeti kézikönyvekben, valószínűleg ilyen címmel semmilyen adatot nem találunk róluk. Bizonyos értelemben pedig összevethetők barátaikkal, az újholdasokkal is, akik többnyire ugyanakkor töltöttek Rómában hosszabb időt.

Baráti, szakmai kapcsolatok kötötték őket egymáshoz, nem csak a nagyjából két római év, de már a korábbi, a főiskolai évek alatt is. Jól érzékelteti ezt Poldi fiatalkori főműve, *Az utolsó vacsora*, amelyen ők jelennek meg az apostolok alakjában. Ehhez a műhöz egyébként a diákszolidaritás szép példája fűződik: a képet ugyanis kiállították egy főiskolai kiállításon, de Poldi leakasztotta a falról, amikor megtudta, hogy Reigl Judit és Hantai alkotásait kizsúrízték. Az éppen leakasztott művet a másik sarkánál fogva Barcsay Jenő húzta volna vissza, de Poldi, kéziratban fennmaradt visszaemlékezése szerint, nem engedett, amit később persze megbánt, de ami erősítette tekintélyét tanárai és diáktársai körében.

BÖHM LIPÓT: *Konstrukció*, 1985, olaj, karton, 50×65 cm, HUNGART © 2018

A történetet – happy enddel – Dávid Katalin is elmondta annak a kiállításnak a kapcsán, amelyet a Maklár Galériában rendeztek Böhm Lipót műveiből 2017. október 26. és november 17. között, s amelyet ő nyitott meg. Nem véletlenül: kapcsolata a római ösztöndíjasokkal több mint hetven évre nyúlik vissza (a „rómaiak” közé tartozott nővére, Dávid Teréz, Teca is, aki később az Egyesült Államokban lett ismert filmes animátor), de különösen szoros volt a kapcsolata Poldival, aki 1948-ban Rómából édesanyja betegsége miatt tért haza tervei szerint rövid időre, a magyar hatóságok azonban elvették az útlevelét. Néhány év kényszerű hallgatás után fokozatosan bekapcsolódott a képzőművészeti életbe, rendszeresen részt vett csoportos tárlatokon, egyéni bemutatásokat rendeztek műveiből, s még a „heti zsűri” számára is elfogadhatóak voltak művei, útlevelét is visszakapta, többször járt franciaországi és itáliai tanulmányúton. Dávid többször írt Poldiról, több tárlatát is megnyitotta. Egyik alkalommal így méltatta barátja művészetét: „A képek tartalma a dolgok poézisének megértéséből születik: a költéssel rokon ez a piktúra, mely túl a tárgyak konkrét szépségein, jelentést, gondolatot fogalmaz meg. Ez a magatartás határozza meg a művész végső célját: a tárgyak, motívumok

eszközök csupán a kezében az ember belső világának, érzelmeinek és törekvéseinek kifejezéséhez.”

Illenek ezek a szavak a tavaly ősszel a Maklary Galériában rendezett, több évtized terméséből válogatott kiállítás alkotásaira is. Egyszerűség, a kolorit gazdagsága, tisztaság jellemezte mindig is Poldi alkotásait, valami különös érzék a művészet nagy korszakainak világképtermelő törekvései iránt. S ott van persze műveiben a Róma iránti örök nosztalgiája is, ahol a művészet, a természet és a mindennapi emberi élet közötti olyan szoros kapcsolatot élhetett át, mint ami sehol máshol nem tapasztalható.

1978-ban Reigl Juditnak írt levelében úgy fogalmaz, hogy „éppen az úgynevezett modern dolgokat érzem elavultnak, t. i. azt, amiben vagy amivel az új, az percek alatt érdektelenné válik, és amit ezzel a formavilággal hordoz, az meg vagy ízléstelen, vagy olyan üres, hogy nem éri meg a vele való fáradságot... éljen az ember, éljen a földön minden, ami szép, amit jól esik nézni az a megörökítendő, most azt érzem tehát, hogy számomra ez a Modern, és tudom, hogy sokkal nagyobb bátorság kell ennek a megvalósításához ma már, mint ahhoz, hogy azon spekuláljak, amit a német úgy fejez ki, hogy noch nie da gewesen [amilyen még nem volt].”

Mindez természetesen nem azt jelenti, hogy Böhm Lipót számára jelentés vagy tartalom nélküli lett volna a láthatón túli, az absztrakt formák világa. Ellenkezőleg. Egy önmagáról különös módon egyes szám harmadik személyben írt szövegében az *Absztrakció* fejezetcím alatt így fogalmaz: „A vízfestmények után jönnek az absztrakt művek. Poldi, úgy látszik, ráakad az ő igazi hangjára ezekben, keresvén az ő igazi útját, több évtizede dolgozik

BÖHM LIPÓT: *Abstract kompozíció*, 1964, ceruza, karton, 70x100 cm, HUNGART © 2018

ebben az irányzatban. Ez az irányzat – összehasonlítva a csendéletekkel – sokkal erőteljesebbnek látszik... az embernek absztraktul kell dolgoznia avégett, hogy elhagyja a kétség a művészi biztonságban.” A Kalman Maklary Fine Arts tervezett kiállítása a művész absztrakt kompozícióiból – akvarellek, ceruzarajzok, gouache-ok – mutat be válogatást.

A cikk megjelenését a B. Braun támogatta.

BÖHM LIPÓT: *Absztrakt kompozíció*, 1944, akvarell, papír, 24,5x32 cm HUNGART © 2018